

قیمت تمام شده ارقام رایج برنج در استان مازندران

مهندس ابوطالب حسین پور^۱ - مهندس مسعود غلامی^۲ - مهندس عبدالرحمن عرفانی^۳ -
سید علی اکبر هاشمیان^۴ - ابوالقاسم صرافی^۵

چکیده :

برنج یکی از محصولات است که چون به مصرف انسان می رسد، کاشته می شود بهمین منظور بعضی از جیره غذایی درصد بالائی از جمعیت ۶ میلیاردی جهان را تشکیل میدهد.

طی دو برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، دولت در زمینه توسعه کشت ارقام پرمحصول طرحائی را به اجراء گذاشته است لیکن آنطور که انتظار می رقت این ارقام جایگاه اصلی خود را باز نیافته است و بمحض اینکه سطح زیر کشت این ارقام در سالی در حد معقولی افزایش می باید، عدم ثبات بازار برنج منجر به کاهش آن در سال بعد می شود در بررسیهای انجام شده این طرح سعی شده است تا با بررسی هزینه های تولید برنج و برآورد قیمت تمام شده برنج مهمترین موانع ایجاد شده در خصوص عدم گسترش سطح زیر کشت ارقام پرمحصول را بازیابی نماید. بررسیها نشان می دهد که قیمت تمام شده ارقام پرمحصول (اختصاصاً ندا و نعمت) در سال زراعی ۷۹ به میزان ۳۲۹۵ ریال برآورد گردید که نسبت به ارقام همتراز آن در سال زراعی ۷۲-۱۳۷۱ به میزان ۲۶۹ درصد افزایش نشان می دهد و علیرغم افزایش هزینه تولید و عدم ثبات قیمت در بازار متأسفانه قیمت تضمینی پیشنهادی دولت نسبت به قیمت تمام شده در سال ۱۳۷۹ حدود ۴۷ درصد و نسبت به قیمت روز حدود ۲۴ درصد کاهش نشان می دهد.

۱- عضو هیئت علمی دانشکده علوم کشاورزی. ۲- کارشناس مسئول برنج سازمان کشاورزی. ۳- عضو هیئت علمی مؤسسه تحقیقات برنج کشور معاونت استان. ۴- کارشناس ارشد اداره کل بازرگانی. ۵- کارشناس مسئول سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان

در شرایطی که انفجار جمعیت، تنوع سلیقه ها و نیازها، گسترش تسخیر جهان، توسعه بهداشت و کاهش مرگ و میر و ... رشد فزاینده جمعیت برای حیات بشری تهدیدی بزرگ، محسوب می شود، توجه به امنیت غذا در جهان از ضروری ترین مباحث روز و از اهم موضوعات بشمار می رود که از نشانه های دسترسی به این امر مهم را می توان به میزان توجه به محصولات استراتژیک و دارای نقش اساسی در تامین غذای عامه مردم اشاره کرد که در این ارتباط، برنج بعد از گندم (با متوسط مصرف سرانه ۳۸ کیلوگرم) در سطح ایران به عنوان دومین محصول استراتژیک از جایگاه ویژه ای برخوردار است. بخصوص در مجموعه کشورهای جهان سوم و یا کشورهایی که اساس استقلال و خودکفائی و رسیدن به خود اتکائی بر محوریت توسعه کشاورزی باشد. از اهمیت زیادی برخوردار خواهد بود.

در راستای تحقق نسبی امنیت غذا، پرداختن به زمینه های اصلی و محوری از جمله دسترسی به راهکارهای علمی و عملی افزایش تولید و مکانیزم عرضه محصول و بازاریابی سالم و مطمئن از اهم موضوعات به شمار می رود. شناخت دقیق تر موارد فوق مستلزم این است که تولید کنندگان از سیاست های پایدار حمایتی و هدایتی مشخص و مدون و قابل قبول و مورد تأیید محافل علمی و تجربی برخوردار باشند تا با خاطری آسوده و در فضائی همراه با اعتماد و اطمینان متقابل و بدور از هرگونه تشویش خاطر و دغدغه، بتوانند از امکانات و منابع و توان یدی و فکری خود کمال استفاده را ببرند.

به زعم بسیار از صاحبان اندیشه و نظر در مجموع علوم اقتصادی و اجتماعی، بررسی چنین زمینه هائی از جمله قیمت تمام شده برنج از اولی ترین مسائل و موضوعات در فرآیند تولید، تبدیل الی مصرف بشمار می رود که در این فرآیند یکی از اساسی ترین موضوعات که در سیکل تولید تا مصرف نقش مهم و محوری، در ثبات و پایداری تولید دارد و بعنوان شغل اصلی، درماندگاری روستائیان و امید بخش بودن به حال خانوار و جامعه روستائی بسیار مهم بوده، موضوع قیمت متعادل و منطقی و معقول تولید برای تولید

کنندگان و قیمت منصفانه قابل عرضه برای مصرف کنندگان می باشد، البته برای دسترسی به قیمت مطلوب و مستدل و منصفانه، لازم است عوامل زیادی را مد نظر قرار داد از جمله نوع محصول، چگونگی انحصاری بودن یا نبودن محصول، چگونگی ایفاء نقش و میزان دخالت مردم و تشکلهای غیر دولتی، بعلاوه میزان، چگونگی و سهم واردات محصولات مشابه خارجی و سیاست های حمایتی و هدایتی متولیان امر را باید اشاره کرد اما با این وجود علیرغم همه مشکلات و ناشناخته های قابل طرح فرآیند قیمت گذاری، حتی با وجود تعدد تعامل در تصمیم گیری و پیچیدگی و تنوع موضوعی عوامل دخالت کننده بر جریان قیمت گذاری، هیچ یک از متولیان و مسئولین دست اندرکار، امر قیمت گذاری را نمی توان از توجه به این امر مهم و اساسی دور ساخت به همین دلیل مسئولین امر به این فکر افتاده اند تا برای یکبار هم شده به شکل علمی با کار کارشناسی دقیق تر به این موضوع بپردازند و قیمت تمام شده واقعی تولید شالی را بطور هماهنگ، با در نظر گرفتن همه جوانب تعیین و اعلان نمایند تا برای همیشه مبنای واقعی و حقیقی در تصمیم گیری ها قرار گیرد، برای تحقیق این ضرورت مهم، جمعی از کارشناسان و محققین پرداختن به این امر را بر خود تکلیف داشته و برای مطالعه و بررسی دقیق کارشناسی برآورد قیمت تمام شده تولید شلتوک در واحد سطح (یک هکتار) اعلام آمادگی نموده اند تا اینکه مقرر شد در راستای برگزاری همایش علمی کاربردی برنج استان مازندران به این تکلیف شرعی، عرفی تخصصی و علمی عمل شود.

روش مطالعه

بعد از اینکه موضوع برگزاری همایش برنج در هسته مطالعات اداره کل بازرگانی استان در اواخر خرداد ماه سال ۱۳۷۹ مطرح شد، جمعی از کارشناسان و اساتید، پیگیر موضوع تعیین قیمت تمام شده تولید شالی شده اند، اما به دلایلی برگزاری این همایش در آن مقاطع زمانی قبل از برداشت شالی سال ۷۹ محقق نشده، لذا با توجه به اینکه یکی از محورهای اساسی همایش برنج مربوط به بهای تمام شده یک کیلوگرم از ارقام مختلف

برنج می باشد به محض شکل گیری و استقرار دبیرخانه همایش، اولین کمیته تخصصی بررسی کننده قیمت نهائی متشکل از نمایندگان دانشگاه مازندران (دانشکده کشاورزی)- اداره کل بازرگانی، سازمان جهاد کشاورزی، سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان - معاونت موسسه تحقیقات برنج کشور) و سایر ارگان های ذیربط شکل گرفت که بلافاصله این گروه کار خود را شروع نموده اند، ابتداء اعضا کمیته به جمع آوری نظرات، پیشنهادهای و مقالات ارائه شده از جانب سازمان ها، مراکز علمی پژوهشی، دانشگاهی و کارشناسان در طول چند سال گذشته پرداخته اند، مقالات که هر کدام برای دسترسی و ارائه پیشنهاد، کار میدانی وسیعی را از جمله به شکل پرسشگری در سطح حداقل دو جامعه آماری (برنجکاران و کارشناسان) بصورت گسترده انجام داده اند و با متدولوژی مشخص و روش تحلیل آماری، به یافته های رسیده اند. از جمله گزارش سازمان حمایت از مصرف کننده و تولید کننده - موسسه تحقیقات برنج کشور- اداره کل بازرگانی، سازمان جهاد کشاورزی - دانشگاه مازندران - دانشکده علوم کشاورزی و جمعی دیگر از کارشناسان بصورت انفرادی را می توان اشاره کرد که بعد از جمع بندی گزارش موجود این کمیته به بررسی دقیق تر شاخص های هزینه پرداخته که در نهایت بشرح جدول پیوست مقاله براساس هزینه های موجود سال ۱۳۷۹، به توافق نهائی رسیده اند.

۳- اهداف مقاله:

- ۱- رسیدن به قیمت واحد و واقعی و منصفانه مبتنی بر توصیه های علمی و تجربی
- ۲- رفع دغدغه و ابهامات مسئولین در خصوص تصمیم گیری نهائی در زمینه قیمت تمام شده
- ۳- فراهم نمودن زمینه اعتماد و اطمینان بیشتر در شالیکاران در خصوص قیمت تثبیت شده و تصمیمات دولت
- ۴- سیر تاریخی و سوابق قیمت گذاری برنج:

یکی از ابعاد با اهمیت توسعه کشاورزی، بررسی عوامل اقتصادی است که با سیاست قیمت گذاری، توزیع یارانه ها، تشویق، شرایط بازار و تجارت و در نهایت بازده سرمایه گذاری ارتباط مستقیم دارد، بررسیهای تاریخی نشان میدهد که برنج در جامعه ایرانی از ارزش و محبوبیت ویژه ای برخوردار بوده لیکن بدلیل نازل بودن قدرت خرید اکثریت مردم و عدم مقبولیت یکنواختی برنج در الگو و سنت غذایی جامعه تا دهه ۴۰ مصرف داخلی، این محصول عمدتاً به مناطق خاص و طبقات اجتماعی مشخصی محدود می شد و بهمین دلیل میزان قابل توجهی از تولیدات سالانه این محصول به کشورهای خارجی مانند روسیه و انگلستان صادر میگردد. اما از اواسط دهه ۴۰ به بعد خصوصاً در دو دهه اخیر افزایش جمعیت کشور از یک سو و ارتقاء قدرت خرید مردم، تغییر الگوی غذایی و گسترش ارتباط از سوی دیگر موجب افزایش تمایل عمومی به مصرف برنج گردید. این روند صعودی روزافزون سبب گردید تا علیرغم تلاشهای چشمگیری که در جهت افزایش سطح زیر کشت و بالابردن راندمان بعمل آمده، تولید داخلی قادر به تامین نیاز و تقاضای داخلی نباشد و لذا با استفاده از دلارهای حاصل از نفت دروازه های مملکت بر روی واردات برنج باز و بازتر گردید و این روند همچنان ادامه دارد.

بدین صورت در آغاز دهه ۵۰ دولت دخالت خود را برای تعیین و تثبیت قیمت ها تشدید نموده و با محوریت کشاورزی پس از انقلاب اسلامی قیمت گذاری را در سطح وسیعی توسعه داد.

آمار نشان می دهد که در دهه ۱۳۴۰ در نتیجه بالا رفتن تقاضای جامعه برای مصرف برنج و عدم تکافوی تولیدات داخلی در پاسخگویی به نیاز واقعی مصرف، حجم واردات برنج بر صادرات آن پیشی گرفت بنحوی که میزان صادرات از ۶۰ هزار تن در سال ۱۳۲۵ به حدود ۷۰ تن در سال ۱۳۵۶ کاهش و در عوض واردات این محصول از ۸۰ تن در سال ۱۳۲۵ به ۳۹۸ هزار تن در سال ۱۳۵۵ و ۷۰۰ هزار تن در سال ۱۳۶۴ رسید (نشریه آماری بازرگانی خارجی گمرک ایران).

در سال های بعد بخصوص در سالهایی که قیمت نفت در بازار جهانی افزایش داشته است واردات آهنگ پرشتاب تری بخود گرفته بطوریکه در سالهای اخیر بدون در نظر گرفتن میزان تولید، واردات به مرز بیشتر از یک میلیون تن رسیده است، معهذا باید در نظر داشت که میزان اختصاص ارز بمنظور واردات برنج مورد نیاز و به سبب مواج بودن سطح قیمت های جهانی برنج و نفت باید به بحرانهای بودجود آمده در بخش تولید داخلی نگرست زیرا تدابیری در جهت ثبات قیمت برنج و نیز تعادلی در بازار بوجود نیامده است.

بررسیهای انجام شده درخصوص قیمت تمام شده یک کیلوگرم برنج سفید ارقام پرمحصول و محلی در طی دو برنامه توسعه اقتصادی نشان می دهد که قیمت تمام شده ارقام پرمحصول برنج (اختصاصاً رقم ندا و نعمت) در سال زراعی ۷۹ به میزان ۳۲۹۵ ریال برآورد گردیده که نسبت به رقم همتراز آن در سال زراعی ۷۲-۱۳۷۱ حدود ۲۶۹ درصد افزایش نشان می دهد علیرغم افزایش هزینه تولید از و عدم ثبات قیمت برنج در بازار متأسفانه قیمت تضمینی پیشنهادی دولت نسبت به قیمت تمام شده در سال ۱۳۷۹ حدود ۴۷ درصد ونسبت به قیمت روز حدود ۲۴ درصد کاهش نشان می دهد.

جداول خلاصه قیمت ارقام مختلف برنج ، هزینه تولید ، قیمت تضمینی پیشنهادی دولت در طی سالهای ۱۳۷۲ لغایت ۱۳۷۸ بشرح زیر می باشد.

جدول شماره ۱- هزینه تولید زراعت برنج استان مازندران در طی سالهای ۱۳۷۲ لغایت ۱۳۷۸ و

پیش بینی هزینه تولید آن در سال ۱۳۸۰ ارقام: بر محصول واحد: ریال

۷۷-۷۸	۷۶-۷۷	۷۵-۷۶	۷۴-۷۵	۷۳-۷۴	۷۲-۷۳	۷۱-۷۲	سالهای زراعی
							شرح
۷۲۴۶۷۵۰	۲۹۹۱۰۰۰	۶۷۰۰۰۰	۶۳۵۰۰۰	۴۸۱۰۰۰	۳۹۲۴۰۰	۲۳۸۷۳۰۰	خالص هزینه تولید
۴۲۰۰	۴۲۵۰	۴۲۰۰	۴۴۰۰	۴۰۳۵	۴۰۰	۳۹۰۰	عملکرد برنج سفید
۱۷۲۵	۱۶۳۸	۱۵۹۶	۱۴۲۸	۱۲۱۰	۷۹۸	۶۱۲	هزینه تمام شده یک کیلوگرم برنج سفید
۴۳۱	۴۱۰	۳۹۹	۲۵۷	۳۰۳	۲۰۰	۱۵۳	سود ۲۵ درصد زارع
۴۷۶	۴۵۵	۴۷۶	۴۳۲	۴۴۸	۲۵۰	۱۲۸	سهم بازدهی زمین
۲۶۳۲	۲۵۰۳	۲۴۷۱	۲۲۱۷	۱۷۶۱	۱۲۴۸	۸۹۳	قیمت تمام شده برنج

جدول شماره ۲- مقایسه و ارزیابی قیمت تمام شده یک کیلوگرم برنج سفید ارقام بر محصول

استان مازندران با متوسط قیمت روز آن رقم در سالهای ۷۸ - ۷۲ واحد: ریال

۷۷-۷۸	۷۸-۷۷	۷۵-۷۶	۷۴-۷۵	۷۳-۷۴	۷۲-۷۳	۷۱-۷۲	سالهای زراعی
							شرح
۲۶۳۲	۲۵۰۳	۲۴۷۱	۲۲۱۷	۱۷۶۱	۱۲۴۸	۸۹۳	قیمت تمام شده برنج
۵۴۶۰	۳۷۹۳	۱۹۲۴	۲۲۱۸	۲۴۶۱	۱۵۶۸	۸۷۸	متوسط قیمت روز
+۲۵۲۸	+۱۱۹۰	-۵۴۷	+۱	+۷۰۰	+۳۲۰	-۱۵	اختلاف

جدول شماره ۳- مقایسه ای و ارزیابی قیمت‌های تضمینی پیشنهادی و تمام شده و نیز هزینه یک کیلوگرم

برنج سفید

در طی سالهای ۷۹-۱۳۷۲ استان مازندران

ارقام بر محصول " واحد: ریال

۷۷-۷۸	۷۶-۷۷	۷۵-۷۶	۷۴-۷۵	۷۳-۷۴	۷۲-۷۳	۷۱-۷۲	سالهای زراعی
							شرح
	۲۱۷۰	۱۶۵۰	۱۴۵۰	خزر	۶۵۰	۶۵۰	قیمت تضمینی پیشنهادی
	۱۷۱۶	۱۴۵۰	۱۳۰۰	ط عسکری			
۲۶۳۲	۲۵۰۳	۲۴۷۱	۲۲۱۷	۱۷۶۱	۱۲۴۸	۸۹۳	قیمت تمام شده یک کیلوگرم برنج
۱۷۲۵	۱۶۳۸	۱۵۹۶	۱۴۲۸	۱۲۱۰	۷۹۸	۶۱۲	هزینه تمام شده یک کیلوگرم برنج

۵- داده و تجزیه آن :

برای بررسی قیمت تمام شده ابتدا لازم است به شاخصهای تعیین کننده هزینه ها و درآمدها بطور دقیق توجه شود که در این ارتباط طی هفت مرحله شامل: آماده سازی - کاشت - داشت - برداشت - تبدیل - درآمدهای متفرقه و سایر هزینه ها به تفکیک هر یک از ارقام سه گانه کشت رایج شالی در سطح استان مازندران مطالعه شده است. برای بررسی دقیق تر هزینه ها گروه تخصصی لازم دانستند تا هزینه بر مبنای نرخ متعارف روز (سال ۱۳۷۹) محاسبه شود. البته برای اینکه شرایط متوسط موجود در سطح استان لحاظ گردد، با در نظر گرفتن سطح زیر کشت ارقام مختلف شالی به تفکیک شهرستان و شرایط متعارف موجود هر منطقه متوسط برآوردها در نظر گرفته شد اما در تعیین این معیارهای متعارف و موضوعاتی که مبنای محاسبه قرار گرفته است در بخش بعدی (بند ۷ مقاله) تحت عنوان (دلایل توجیهی برآورد هزینه ها) اشاره کلی شده است.

در جداول سه گانه بشرح ذیل که به تفکیک انواع رقم های سه گانه رایج استان پرداخته شد شامل رقم پرمحصول ندا و نعمت (جداول شماره ۴) و رقم خزر و فجر (جداول شماره ۷) و رقم محلی طارم عطری (جدول شماره ۹) در این مقاله محور اصلی برآوردها در نظر گرفته شده که در مجموع برای هر یک از ارقام مورد اشاره جمعاً ۴۱- پارامتر (شاخص) تعیین کننده هزینه و سه پارامتر تعیین کننده درآمدهای متفرقه مورد بحث و بررسی و مقایسه قرار گرفته است که نتایج این جمع بندی را بشرح جداول ذیل خواهیم داشت.

نکته مهم و قابل ذکر در این برآورد این است که ممکن است به زعم عده ای و با نگاه اولیه، تفاوت های ظاهری در برآوردها بویژه در ستون حجم یا مقدار و هزینه واحد، میان شهرستانها و مناطق مختلف سطح استان در مقایسه با آنچه اتفاق می افتد. وجود داشته باشد ولی تمام سعی کمیته تخصصی بر این بوده تا اولاً از تجارب چندین ساله و مجموع نظرات و پیشنهادهای کارشناسی استفاده شود که الحمداً... در این ارتباط توفیق حاصل شد (بویژه در تنظیم و شناساندن معیارها یا شاخصهای موثر بر قیمت تمام شده در مراحل شش گانه)

ثانیاً چون این برآورد در سطح استان دیده شده است قطعاً متوسط برآورده ها مدنظر بوده که الحمداً... با لحاظ کردن شرایط متعارف و نسبت سطح زیر کشت شهرستانها و دیگر فاکتورهای مورد نظر نتایجی بدست آید تا بعنوان مطمئن ترین و مستعدترین و مستدل ترین منبع تصمیم گیری برای تعیین قیمت تمام شده سال ۱۳۸۰ و سالهای بعد قرار گیرد.

از نکات مورد تاکید و مهم بررسی مذکور این است که برآوردهای هزینه تولید سال ۷۹ بعنوان مبنا هزینه تلقی گردد تا در سالهای آتی بعنوان یک معیار شاخص در تعیین هزینه های تولید برنج مورد ارزیابی قرار گیرد.

خلاصه و نتایج مقایسه صورت گرفته در تعیین قیمت نهائی تمام شده تولید شالی در واحد سطح (یک هکتار) عبارتند از:

جدول شماره ۴- هزینه تمام شده شالی رقم پرمحصول ندا ونعمت بر مبنای نرخ سال ۱۳۷۹ در سطح یک هکتار

ردیف	شاخص هزینه	حجم با مقدار	هزینه واحد (ریال)	جمع هزینه (ریال)	
مرحله اول - آماده سازی زمین	۱- آماده سازی خزانه	۴ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	
	۲- تهیه بذراصلاح شده	۶۰ کیلوگرم	۲۲۰۰	۱۳۲۰۰۰	
	۳- ضد عفونی بذر با سم	-	-	۱۵۰۰۰	
	۴- آماده سازی بذر و پاشیدن	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	
	درخزانه	۳۰ کیلوگرم	۹۰۰۰	۲۷۰۰۰	
	۵- نایلون خزانه	دو نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	
	۶- کارگر نصب نایلون خزانه	۱۲ کیلوگرم	۴۰۰	۴۸۰۰	
	۷- کود خزانه	۶ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	
	۸- مراقبت از خزانه	-	-	۹۰۰۰۰۰	
	۹- آماده سازی زمین اصلی	۱۰۰ کیلوگرم	۳۶۰	۳۶۰۰۰	
	تسطیح وماله کشی	اوره	۴۰۰	۴۰۰۰۰	
	۱۰- خرید کود شیمیایی ۳۰۰ کیلوگرم در هکتار	// فسفات	۵۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	
		۱۰۰ // پتاس	۴۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	
		یک نفر روز	۴۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	
	مرحله دوم - کاشت	۱۱- هزینه کود پاشی	۴ نفر روز	۹۰۰۰	۱۶۰۰۰۰
		۱۲- هزینه مرز بندی	۱۰ کیلوگرم	۳۰۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۳- هزینه نایلون مرز بندی		۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	
۱۴- کارگری مرز بندی		۲ نفر روز	۶۰۰۰	۶۰۰۰۰	
۱۵- هزینه لایروبی و بازسازی انهار		۲۳ نفر	۱۳۸۰۰۰	۱۳۸۰۰۰	
۱۶- هزینه غذای کارگران مرحله اول					
جمع مرحله اول			۲۲۸۰۸۰۰ ریال		
مرحله دوم - کاشت	۱۷- کندن وانتقال نشاء	۴ نفر	۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	
	۱۸- هزینه نشاء کاری	۱۵ نفر	۴۵۰۰۰	۶۷۵۰۰۰	
	۱۹- هزینه غذای کارگری مرحله دوم	۱۹ نفر	۶۰۰۰	۱۱۴۰۰۰	
جمع مرحله دوم			۹۸۹۰۰۰		

۶۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳ لیتر	۲۰- علف کش	مرحله سوم - داشت
۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱ لیتر	۲۱- قارچ کش	
۱۵۷۵۰۰	۳۵۰۰	۴۵ کیلوگرم	۲۲- دیازینون (گرانول)	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳ نفر	۲۳- دستمزد سمپاشی ها	
۳۶۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۸ نفر	۲۴- وجین دو مرحله	
۳۶۰۰۰	۳۶۰	۱۰۰ کیلوگرم	۲۵- کود سرک	
۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰	اوره	۲۶- هزینه کود پاشی	
۱۲۰۰۰۰۰	-	یک نفر	۲۷- هزینه تامین آب	
۷۲۰۰۰	۶۰۰۰	-	۲۸- هزینه غذای کارگری مرحله سوم	
جمع مرحله سوم ۲۵۱۰۵۰۰ ریال				
۱۱۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۲ نفر	۲۹- برداشت و جمع آوری و انباشت مالی	مرحله چهارم - برداشت
۷۰۰۰۰۰	۲۰۰۰	۳۵۰ کیلوگرم	۳۰- دستمزد خرمکوبی	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	شالی	۳۱- کمک کارگر خرمکوبی	
۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰	۳ نفر	۳۲- خرید کیسه	
۷۰۰۰۰	۷۰۰	۱۰۰ عدد	۳۳- حمل شالی از زمین به انبار	
۱۵۰۰۰۰	۶۰۰۰	۱۰۰ کیسه ۲۵ نفر	۳۴- هزینه غذای کارگری مرحله چهارم	
جمع مرحله چهارم ۲۲۷۰۰۰۰ ریال				
۷۰۰۰۰	۷۰۰	۱۰۰ کیسه	۳۵- حمل شالی به کارخانه	مرحله پنجم - تبدیل
۲۷۲۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	۴/۲ تن (برنج)	۳۶- دستمزد خشک کن و تبدیل	
جمع مرحله پنجم ۷۴۲۰۰۰ ریال				
۲۵۰۰۰	-	-	۳۷- بیمه محصول	
جمع مراحل پنجگانه فوق ۸۸۱۷۳۰۰ ریال				

۷۰۵۳۸۴	-	-	۳۸-۸ درصد سود سرمایه گذاری	مرحله ششم - سایر هزینه ها
۱۵۷۰۰۰۰	۳۵۰۰۰	۴۵ نفر	هزینه های مصرفی	
۶۹۲۱۳۴/۲	-	-	۴۰- مدیریت مزرعه برای ۶ ماه دوره کشت ۴۱- هزینه پیش بینی نشده (۵۵ درصد)	
۲۹۶۷۵۱۸/۲			جمع مرحله ششم	
۱۱۷۸۴۸۸۱۸/۲			جمع کل شش مرحله	
۳۵۰۰۰۰	۵۰۰	۷۰۰ کیلوگرم	۱- فروش نیمه دانه پای دستگاه	مرحله هفتم - درآمد های متفرقه
۲۵۲۰۰۰	۳۰۰	۸۴۰ کیلوگرم	۲- فروش سبوس	
۹۶۰۰۰	-	-	۳- فروش کاه	
ریال ۶۹۸۰۰۰			جمع درآمد متفرقه	

جمع هزینه های (مصرفی) تولید شالی در هکتار (بعد از کسر درآمدهای متفرقه) ۱۱۰۸۶۸۱۸ ریال

تولید شالی ارقام ندا و نعمت در هکتار ۷۰۰ کیلوگرم

تولید برنج ندا و نعمت در هکتار // ۴۲۰۰

هزینه (مصرفی) تمام شده تولید یک کیلوگرم برنج ۲۶۴۰ ریال

افزایش هزینه تمام شده یک کیلوگرم برنج ناشی از (۲۷۵۰۰۰۰+۴۲۰۰) = ۲۷۵۰۰۰۰ ریال

ارزش بازدهی زمین (اجاره یک هکتار زمین)

قیمت تمام شده برای یک کیلوگرم برنج سفید ۳۲۹۵ ریال

سود کشاورز ۲۵ درصد ۶۶۰ ریال

فروش برنج توسط کشاورز ۳۹۵۵ ریال

پیشنهادی برای سال ۱۳۸۰ = (درصد تورم سال آینده $\times$ ۳۹۵۵) + ۳۹۵۵

جدول شماره ۵- خلاصه قیمت تمام شده رقم پرمحصول ندا و نعمت به تفکیک مراحل شش گانه

مراحل	اول آماده سازی	دوم کاشت	سوم داشت	چهارم برداشت	پنجم تبدیل	سایر هزینه ها	قیمت فروش بک کیلوگرم برنج توسط شالیکار
هزینه	۲۲۸۰/۸	۹۸۹	۲۵۱۰/۵	۲۲۷۰	۷۴۲	۱۹۶۷/۵۱۸	۱۳۷۸
برحسب هزار ریال							۳۹۵۵

اما در این قسمت جادارد از سهم حمایت رسمی دولت نسبت به این برآورد در مقایسه

با نرخ برنج وارداتی مشابه ارقام پرمحصول ندا و نعمت اشاره بشود:

بر مبنای آخرین نرخ اعلام شده (بشرح ضمیمه پیوستی شماره ۳) و با در نظر گرفتن فاکتورهای موثر با افزایش قیمت تمام شده برنج وارداتی تا مرحله مصرف برای مصرف کنندگان عبارتند از: قیمت برنج درجه ۲ خارجی (همتراز ندا و نعمت) از نوع برنج سفید ردیف A در بانکوک، ۲۷۰ دلار به ازای هر تن می باشد (یعنی به ازای هر کیلوگرم ۰/۲۷ دلار و به ازای هر دلار ۸۰۰۰ ریال، ۲۱۶۰ ریال محاسبه می شود) اما افزایش قیمت ناشی از فاکتورهای بشرح ذیل، برابر نظر کارشناسان سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان و اداره کل بازرگانی تا مرحله مصرف بشرح جدول ذیل:

جدول شماره ۶- قیمت تمام شده برنج وارداتی

فاکتورهای افزایش هزینه	درصد افزایش	افزایش قیمت یک کیلوگرم (بر ریال)
۱- حمل کشتی تا بندر ایران بعلاوه عوارض گمرکی و انبارداری	۲۴ درصد	۵۱۸/۴
۲- سود واردکننده	۱۵ درصد	۳۲۴
۳- سود عمده فروش	۳ درصد	۶۴/۸
۴- ضایعات	۱ درصد	۲۱/۶
۵- سود خرده فروشی	۱۲ درصد	۲۵۹/۲
۶- حمل دانه تا خرده فروشی	۷ درصد	۱۵۱/۲
۷- قیمت در بانکوک	-	۲۱۶۰
قیمت تمام شده برنج وارداتی تا مرحله مصرف		۳۴۹۹/۲

برای تعیین سهم حمایت دولت در امر قیمت تمام شده تولید شالی داخلی:
با استفاده از فرمول ضریب حمایت اسمی:

$$\alpha = \frac{3499.2 - 3900}{3900} = 0.128 = 12.8\% \quad \text{ضریب حمایت اسمی دولت} = \frac{\text{قیمت تمام شده برنج داخلی} - \text{قیمت تمام شده برنج وارداتی}}{\text{قیمت تمام شده برنج داخلی}}$$

در واقع با در نظر گرفتن قیمت تمام شده برنج داخلی و قیمت قابل عرضه برنج وارداتی به مصرف کنندگان دولت هیچ حمایتی را به بخش تولید داخلی نمی کند بلکه در فرض $\alpha=1$ (یعنی اگر هیچ حمایت دولت را نداشته باشیم)، در شرایط موجود حمایت

دولت به اندازه ۰/۱۳ درصد منفی است بعلاوه با توجه به اینکه در کمیته تخصصی برای بررسی هزینه‌ها بویژه در برآورد قیمت نهاده‌های مصرفی، براساس توصیه علمی مراکز تحقیقاتی و با قیمت دولتی محاسبه شده است، همینطور در برآورد هزینه مصرف آب زراعی و غیره که اگر سرجمع این صرفه جوئی ناشی از کاربرد توصیه‌های علمی را حداقل ۸ درصد در نظر بگیریم در حقیقت میزان حمایت منحنی دولتی نسبت به هزینه‌های تولید داخلی ۲۱٪- می‌باشد.

چنانچه بخواهیم حمایت دولت را در این ارتباط صفر بگیریم ($\alpha = 1$) لازم است مبنای قیمت تمام شده ارقام پرمحصول برنج ندا و نعمت از ۳۹۵۵ ریال به ۴۷۴۶ ریال برسد تا بتوان تعادلی میان قیمت فروش محصول داخلی با قیمت برنج خارجی مورد حمایت دولتی بوجود آید.

البته اگر بخواهیم حمایت حداقل ۲۰ درصدی را از دولت برای برنج داخلی محاسبه کنیم در این صورت لازم است اولاً ایجاد تسهیلات اعتباری در زمینه امور زیربنایی شامل تجهیز و نوسازی و یکپارچه سازی اراضی، مکانیزاسیون و ... نسبت به کاهش هزینه تولید اقدام نمود ثانیاً تعرفه‌های گمرکی بر روی برنجهای وارداتی صورت پذیرد تا تولیدکنندگان داخل آسیب نبینند و انگیزه افزایش تولید را داشته باشند.

جدول شماره ۷- هزینه تمام شده شالی رقم پر محصول خزر و فجر بر مبنای نرخ سال ۱۳۷۹
در سطح یک هکتار...

مرحله	شاخص هزینه	حجم با مقدار	هزینه واحد (ریال)	جمع هزینه (ریال)
مرحله اول - آماده سازی زمین	۱- آماده سازی خزانه	۴ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰
	۲- تهیه بذراصلاح شده	۶۰ کیلوگرم	۲۵۰۰	۱۵۰۰۰۰
	۳- ضد عفونی بذر با سم	-	-	۱۵۰۰۰۰
	۴- آماده سازی بذر و پاشیدن در خزانه	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
	۵- نایلون خزانه	۳۰ کیلوگرم	۹۰۰۰	۲۷۰۰۰۰
	۶- کارگر نصب نایلون خزانه	دو نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
	۷- کود خزانه	۱۲ کیلوگرم	۴۰۰	۴۸۰۰
	۸- مراقبت از خزانه	۶ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰
	۹- آماده سازی زمین اصلی، تسطیح رماله کشی	-	-	۹۰۰۰۰۰
	۱۰- خرید کود شیمیایی ۳۰۰ کیلوگرم در هکتار	۱۰۰ کیلوگرم اوره	۳۶۰	۳۶۰۰۰
		۱۰۰ // افسفات	۴۰۰	۴۰۰۰۰
		۱۰۰ // پتاس	۴۰۰	۴۰۰۰۰
	۱۱- هزینه کود پاشی	یک نفر روز	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
	۱۲- هزینه مرز بندی	۴ نفر روز	۴۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰
	۱۳- هزینه نایلون مرز بندی	۱۰ کیلوگرم	۹۰۰۰	۹۰۰۰۰
	۱۴- کارگری مرز بندی	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۱۵- هزینه لایروبی و بازسازی انهار	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	
۱۶- هزینه غذای کارگران مرحله اول	۲۳ نفر	۶۰۰۰	۱۳۸۰۰۰	
	جمع مرحله اول			۲۲۹۸۸۰۰ ریال

۲۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۴ نفر	۱۷- کندن و انتقال نشاء	مرحله دوم - کاشتن
۶۷۵۰۰۰	۴۵۰۰۰	۱۵ نفر	۱۸- هزینه نشاء کاری	
۱۱۴۰۰	۶۰۰۰	۱۹ نفر	۱۹- هزینه غذای کارگری مرحله دوم	
جمع مرحله دوم ۹۱۹۰۰۰ ریال				
۶۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳ لیتر	۲۰- علف کش	مرحله سوم - داشتن
۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱ لیتر	۲۱- قارچ کش	
۱۵۷۵۰۰	۳۵۰۰	۴۵ کیلوگرم	۲۲- دیازینون (گرانول)	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳ نفر	۲۳- دستمزد سمپاشی ها	
۳۶۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۸ نفر	۲۴- وجین دو مرحله	
۳۶۰۰۰	۳۶۰	۱۰۰ کیلوگرم	۲۵- کود سرک	
۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰	اوره	۲۶- هزینه کود پاشی	
۱۶۰۰۰۰۰	-	یک نفر	۲۷- هزینه تامین آب	
۷۲۰۰۰	۶۰۰۰	-	۲۸- هزینه غذای کارگری مرحله سوم	
جمع مرحله سوم ۲۵۱۰۵۰۰ ریال				
۱۱۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۲ نفر	۲۹- برداشت و جمع آوری	مرحله چهارم - برداشت
۶۸۷۵۰۰	۲۵۰۰	۲۷۵ کیلوگرم	وانباشت مالی	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	شالی	۳۰- دستمزد خرمکوبی	
۵۶۰۰۰	۷۰۰	۳ نفر	۳۱- کمک کارگر خرمکوبی	
۵۶۰۰۰	۷۰۰	۸۰ عدد	۳۲- خرید کیسه	
۱۵۰۰۰۰	۶۰۰۰	۸۰ کیسه	۳۳- حمل شالی از زمین به انبار	
		۲۵ نفر	۳۴- هزینه غذای کارگری مرحله چهارم	
جمع مرحله چهارم ۲۲۲۳۵۰۰ ریال				

۵۶۰۰۰	۷۰۰	۸۰ کیسه	۳۵- حمل شالی به کارخانه	مرحله پنجم
۵۲۸۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	۳/۳ تن (برنج)	۳۶- دستمزد خشک کن و تبدیل	
جمع مرحله پنجم ۵۸۴۰۰۰ ریال				
۲۵۰۰۰	-	-	۳۷- بیمه محصول	
جمع مراحل پنجگانه فوق ۸۶۳۰۸۰۰ ریال				
۶۸۸۴۶۴	-	-	۳۸- ۸ درصد سود سرمایه گذاری هزینه های مصرفی	مرحله ششم
۱۴۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰	۴۰ نفر روز	۳۹- مدیریت مزرعه برای ۶ ماه دوره کشت	
۶۴۳۴۶۳	-	-	۴۰- هزینه پیش بینی نشده (۵ درصد)	
جمع مرحله ششم ۲۷۳۱۹۲۷ ریال				
جمع کل شش مرحله ۱۱۳۶۲۷۲۷ ریال				
۳۵۰۰۰۰	۷۰۰	۵۰۰ کیلوگرم	۱- فروش نیمه دانه پای دستگاه	مرحله هفتم - درآمدهای متفرقه
۱۸۰۰۰۰۰	۳۰۰	۶۰۰ کیلوگرم	۲- فروش سیوس	
۹۶۰۰۰	-	-	۳- فروش کاه	
جمع درآمد متفرقه ۶۹۸۰۰۰ ریال				

ریال ۱۰۶۶۴۷۲۷

جمع هزینه های (مصرفی) تولید شالی درهکتار

(بعد از کسر درآمدهای متفرقه)

۵۵۰۰ کیلوگرم

تولید شالی ارقام خزر وفجر درهکتار

۳۳۰۰ کیلوگرم

تولید برنج خزر وفجر درهکتار

ریال ۳۲۳۲

هزینه (مصرفی) تمام شده تولید یک کیلوگرم برنج

افزایش هزینه تمام شده یک کیلوگرم برنج ناشی از ارزش بازردهی زمین (اجاره یک هکتار

ریال ۸۵۱ = (۲۷۵۰۰۰۰ + ۳۳۰۰)

زمین)

قیمت تمام شده برای یک کیلوگرم برنج سفید ۴۰۸۳ ریال
 سود کشاورز (۲۵ درصد) ۸۰۸ ریال
 فروش برنج توسط کشاورز ۴۸۹۱ ریال
 پیشنهادی برای سال ۱۳۸۰ ... = (درصد تورم سال آینده $\times$ ۴۸۹۱) + ۴۸۹۱

جدول شماره ۸- خلاصه قیمت تمام شده رقم پرمحصول خزر و فجر به تفکیک مراحل شش گانه

مراحل هزینه	اول آماده سازی	دوم کاشت	سوم داشت	چهارم برداشت	پنجم تبدیل	سایر هزینه ها	قیمت فروش یک کیلوگرم برنج توسط شالیکار	
							۱۳۸۰	۱۳۷۹
بر حسب هزار ریال	۲۲۹۸/۸	۹۸۹	۲۵۱۰/۵	۲۲۲۳/۵	۵۸۴	۲۷۳۱/۹۲۷	۴۸۹۱	

با توجه به قیمت تمام شده، برای تعیین ضریب حمایتی اسمی دولت بر مبنای قیمت برنج وارداتی ۲۷۰ دلار به ازای هر تن در بانکوک، با افزایش ضریب ۶۲ درصدی مشمول فاکتورهای بشرح جداول شماره (۳) عبارت است از:

$$\alpha = \frac{3499.2 - 4891}{4891} = -28$$

α ضریب حمایتی اسمی دولت

با احتساب حداقل ۸ درصد صرف جوئی هزینه ناشی از رعایت توصیه های علمی قیمت دولتی نهاده ها، در حقیقت شالیکاران درخصوص قیمت تمام شده ارقام پرمحصول خزر و فجر از حمایت منفی ۳۶ درصد برخوردارند چنانچه بخواهیم حمایت دولت را در این ارتباط صفر در نظر بگیریم ($a=1$) لازم است قیمت تمام شده ارقام پرمحصول بر مبنای نرخ

سال ۱۳۷۹ از ۴۸۹۱ ریال به ۵۹۳۸ ریال برسد تا تعادلی میان قیمت فروش محصول داخلی با قیمت برنج خارجی مورد حمایت دولت بوجود آید.

جدول شماره ۹- هزینه تمام شده شالی رقم محلی طارم عطری بر مبنای نرخ سال ۱۳۷۹ در سطح یک هکتار

مرحله	شاخص هزینه	حجم بامقدار	هزینه واحد (ریال)	جمع هزینه (ریال)
مرحله اول - آماده سازی زمین	۱- آماده سازی خزانه	۴ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰
	۲- تهیه بذراصلاح شده	۸۰ کیلوگرم	۳۵۰۰	۲۸۰۰۰۰
	۳- ضد عفونی بذر با سم	-	-	۱۵۰۰۰
	۴- آماده سازی بذر و پاشیدن درخزانه	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
	۵- نایلون خزانه	۳۰ کیلوگرم	۹۰۰۰	۲۷۰۰۰
	۶- کارگر نصب نایلون خزانه	دو نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
	۷- کود خزانه	۱۲ کیلوگرم	۴۰	۴۸۰۰
	۸- مراقبت از خزانه	۶ نفر روز	۳۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰
	۹- آماده سازی زمین اصلی، تسطیح و مالک کشی	-	-	۹۰۰۰۰۰
	۱۰- خرید کود شیمیایی ۳۰۰ کیلوگرم درهکتار	۱۰۰ کیلوگرم اوره // ۵۰ فسفات	۳۶۰	۳۶۰۰۰
		۵۰ پتاس //	۴۰	۲۰۰۰۰
		یک نفر روز	۴۰۰	۲۰۰۰۰
	۱۱- هزینه کود پاشی	۴ نفر روز	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
	۱۲- هزینه مرز بندی	۱۰ کیلوگرم	۴۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰
	۱۳- هزینه نایلون مرز بندی	۲ نفر روز	۹۰۰۰	۹۰۰۰۰
	۱۴- کارگری مرز بندی	۲ نفر روز	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۱۵- هزینه لایروبی و بازسازی آنهاار	۲۳ نفر	۳۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	
۱۶- هزینه غذای کارگران مرحله اول		۶۰۰۰	۱۳۸۰۰۰	
جمع مرحله اول		۲۳۸۸۸۰۰ ریال		
مرحله دوم - کاشت	۱۷- کندن و انتقال نشاء	۴ نفر	۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰
	۱۸- هزینه نشاء کاری	۱۵ نفر	۴۵۰۰۰	۶۷۵۰۰۰
	۱۹- هزینه غذای کارگری مرحله دوم	۱۹ نفر	۶۰۰۰	۱۱۴۰۰
جمع مرحله دوم		۹۸۹۰۰۰ ریال		

۶۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳ لیتر	۲۰- علف کشت	مرحله سوم - داشت
۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱ لیتر	۲۱- قارچ کشت	
۱۵۷۵۰۰	۳۵۰۰	۴۵ کیلوگرم	۲۲- دیازینون (گرانول)	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳ نفر	۲۳- دستمزد سمپاشی ها	
۳۶۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۸ نفر	۲۴- وجین دومرحله	
۹۰۰۰	۳۶۰	۲۵ کیلوگرم اوره	۲۵- کود سرک	
۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰	یک نفر	۲۶- هزینه کود پاشی	
۱۶۰۰۰۰۰	-	-	۲۷- هزینه تامین آب	
۷۲۰۰۰	۶۰۰۰	۱۲ نفر	۲۸- هزینه غذای کارگری مرحله سوم	
۲۴۸۳۵۰۰ ریال		جمع مرحله سوم		
۱۱۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۲ نفر	۲۹- برداشت و جمع آوری و انباشت مالی	مرحله چهارم - برداشت
۷۰۰۰۰۰	۳۵۰۰	۲۰۰ کیلوگرم شالی	۳۰- دستمزد خرمنکوبی	
۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳ نفر	۳۱- کمک کارگر خرمنکوبی	
۷۰۰۰۰	۱۰۰۰	۷۰ عدد	۳۲- خرید کیسه	
۴۹۰۰۰	۷۰۰	۷۰ کیسه	۳۳- حمل شالی از زمین به انبار	
۱۵۰۰۰۰	۶۰۰۰	۲۵ نفر	۳۴- هزینه غذای کارگری مرحله چهارم	
۲۱۱۹۰۰۰ ریال		جمع مرحله چهارم		
۴۹۰۰۰	۷۰۰	۷۰ کیسه	۳۵- حمل شالی به کارخانه	مرحله پنجم - تبدیل
۳۸۴۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	۷/۴ تن (برنج)	۳۶- دستمزد خشک کن و تبدیل	
۴۳۳۰۰۰ ریال		جمع مرحله پنجم		
۲۵۰۰۰	-	-	۳۷- بیمه محصول	
۸۴۳۸۳۰۰ ریال		جمع مراحل پنجگانه فوق		
۶۸۳۰۶۴	-	-	۳۸- ۸ درصد سود سرمایه گذاری هزینه های مصرفی	مرحله ششم - هزینه ها سایر
۱۲۲۵۰۰۰	۳۵۰۰۰	۳۵ نفر	۳۹- مدیریت مزرعه برای ۶ ماه دوره کشت	
۶۵۹۸۱۸	-	-	۴۰- هزینه پیش بینی نشده (۵۵ درصد)	
۲۵۶۷۸۸۲ ریال		جمع مرحله ششم		
۱۱۰۰۶۱۸۲ ریال		جمع کل شش مرحله		

درآمدهای متفرقه	۱- فروش نیمه دانه پای دستگاه	۴۰۰ کیلوگرم	۱۲۰۰	۴۸۰۰۰۰
	۲- فروش سیوس	۵۰۰ کیلوگرم	۳۰۰	۱۵۰۰۰۰
	۳- فروش کاه	-	-	۹۶۰۰۰
جمع درآمد متفرقه				۷۲۶۰۰۰ ریال

جمع هزینه های (مصرفی) تولید شالی در هکتار (بعد از کسر درآمدهای متفرقه) ۱۰۲۸۰۱۸۲ ریال

تولید شالی رقم های طارم محلی در هکتار ۴۰۰۰ کیلوگرم

تولید برنج طارم محلی در هکتار // ۲۴۰۰

هزینه (مصرفی) تمام شده تولید یک کیلوگرم برنج ۴۲۸۳ ریال

افزایش هزینه تمام شده یک کیلوگرم برنج ناشی از ارزش بازدهی زمین (اجاره یک هکتار زمین ها) $1146 = (2750000 + 2400)$ ریال

قیمت تمام شده برای یک کیلوگرم برنج سفید ۵۴۲۹ ریال

سود کشاورز (۲۵ درصد) ۱۰۷۱ ریال

فروش برنج توسط کشاورز ۶۵۰۰ ریال

پیشنهادی برای سال ۱۳۸۰ = (درصد تورم سال ۸۰ $\times$ ۶۵۰۰) + ۶۵۰۰

جدول شماره ۱۰- خلاصه قیمت تمام شده رقم محلی طارم در هکتار

مراحل هزینه	اول آماده سازی	دوم کاشت	سوم داشت	چهارم برداشت	پنجم تبدیل	سایر هزینه ها	قیمت فروش یک کیلوگرم برنج توسط شالیکار	
							۱۳۸۰	۱۳۷۹
برحسب هزار ریال	۲۳۸۸/۸	۹۸۹	۲۴۸۳/۵	۲۱۱۹	۴۳۳	۲۵۶۷/۸۱۲	۶۵۰۰	

با توجه به قیمت تمام شده برای تعیین ضریب حمایتی اسمی دولت بر مبنای قیمت برنج وارداتی، ۵۳۰ دلار به ازای هر تن، با احتساب افزایش ۶۲ درصدی مشمول فاکتورهای

شرح جدول شماره (۳) قیمت تمام شده یک کیلوگرم برنج وارداتی $8586 - 6656 = 1930$ × $1/62 = 31$ عبارت است از:

$$\alpha = \frac{8586 - 6656}{6656} \times \text{ضریب حمایتی اسمی دولت} = +0.29$$

با احتساب ۵ درصد صرفه جوئی هزینه ناشی از رعایت توصیه های علمی و قیمت دولتی نهادها بر مبنای نرخ سال ۱۳۷۹ به شرط تثبیت قیمت تمام شده ۶۵۰۰ ریال ارقام محلی طارم (البته با متوسط خرد ۱۵-۱۲ درصد) شالیکاران از حمایت اسمی $24 = (5-29)$ درصدی دولت برخوردار می باشند که این مقدار معقول و منطقی بنظر می رسد

۶- نتایج بررسی ها:

با توجه به نقش و جایگاه قیمت متعادل فروش محصولات در شکل گیری، تثبیت و تضمین بازار سالم و مطمئن و ایجاد تعادل و توازن، میان عرضه و تقاضا، به عنوان یکی از عوامل و موضوعات اصلی زمینه ساز دسترسی به افزایش تولید، افزایش اعتماد و اطمینان متقابل میان متولیان و متصدیان امور کشاورزی و جلوگیری از مهاجرت روستائیان بویژه جوانان در عرصه طبیعت و روستا به عنوان مأمّن مطمئن برای کار، در قالب کمیته تخصصی با ترکیب کارشناسی تعریف شده به شرح متدولوژی مورد اشاره در بند ۲، برآورد قیمت تمام شده برای ارقام رایج برنج استان صورت گرفته است نتایج آن به شرح ذیل نتایج خلاصه می گردد:

جدول شماره ۱۱ خلاصه هزینه های تمام شده ارقام مختلف برنج (بر مبنای هزینه سال ۱۳۷۹) (بر حسب هزار ریال)

مرحله نوع رقم	۱	۲	۳	۴	۵	سایر هزینه	ارزش یازدهی زمین (اجاره زمین)	قیمت تمام شده هر کیلوگرم برنج
ندا و نعمت	۲۲۸۰/۸	۹۸۹	۲۵۱۰/۵	۲۲۷۰	۷۴۲	۳۹۶۷/۵۱۸	۲۷۵۰۰۰۰	۳۹۵۵
خزر و فجر	۲۲۹۸/۸	۹۸۹	۲۵۱۰/۵	۲۲۲۳/۵	۵۸۴	۲۷۳۱/۹۲۷	۲۷۵۰۰۰۰	۴۸۹۱
طارم محلی	۲۳۸۸/۸	۹۸۹	۲۴۸۳/۵	۲۱۱۹	۴۳۳	۲۵۶۷/۸۸۲	۲۷۵۰۰۰۰	۶۵۰۰

جدول شماره ۱۲ قیمت تمام شده برنج داخلی برحسب سود کشاورزی و ضریب حمایت دولت
(بر مبنای هزینه سال ۱۳۷۹)

برحسب میزان ضریب حمایت اسمی دولت		با احتساب سود کشاورز ۲۵٪	بدون احتساب سود کشاورز	قیمت تمام شده ارقام
بدون احتساب حمایت دولت از برنج داخلی $\alpha = 1$	در شرایط موجود برآورد قیمت $\alpha = \dots$			
۴۷۴۶	۳۹۵۵	۳۹۵۵	۳۲۹۵	ندا و نعمت
۵۸۹۷	۴۸۹۱	۴۸۹۱	۴۰۸۳	خزر و فجر
	۶۵۰۰	۶۵۰۰	۵۴۲۹	طارم محلی

۲- دلایل توجیهی برآورد قیمت مربوط به شاخصهای هزینه :

در راستای تصمیمات کمیته تخصصی بررسی کننده قیمت تمام شده تولید شالی در سطح یک هکتار برای ارقام رایج استان بر مبنای نرخ سال ۱۳۷۹، زمینه های بحث بشرح ذیل بوده است.

(توضیحات زیر براساس شماره مندرج در جداول شماره ۱ و ۴ و ۵ تنظیم شده است)

- ۱- برای آماده سازی خزانه ۳۰۰-۲۵۰ مترمربع زمین در نظر گرفته شده که برای آماده سازی طی ۳ مرحله شخم زدن و مرزبندی و تسطیح، جمعاً ۴ نفر روز کار پیش بینی گردید.
- ۲- بذر اصلاح شده براساس توصیه علمی مراکز تحقیقات در نظر گرفته شده است.
- ۳- از سم لیندین به مقدار حدوداً ۲۵۰ گرم سم، با احتساب حق الزحمه کارگری محاسبه شده است.
- ۴- برای آماده سازی بذر در طول ۵ الی ۷ روز با متوسط هر روز حدوداً ۲ ساعت کار بعلاوه یک روز بذرپاشی در خزانه، در نظر گرفته شد.
- ۵- نایلون خزانه در سطح ۳۰۰-۲۵۰ متر مربع برابر عرف موجود، ۳۰ کیلوگرم مورد نیاز بوده که عمر متوسط دو ساله برای استفاده از نایلون پیش بینی شده است.

- ۶- کود خزانه با فرض اینکه صرفاً از کود شیمیایی استفاده شود حدوداً ۱۲ کیلوگرم توصیه می شود اگرچه در بسیاری موارد مرسوم است که از کود سبز یا گیاهی مثل باقلا، گزنه و... استفاده می شود که این اقدام از نظر علمی قابل توصیه است.
- ۸- برای مراقبت از خزانه با توجه به دوره رشد بذر در خزانه تا زمان نشاء که حدوداً ۴۰-۳۰ روز طول میکشد به ازای هر روز ۲ ساعت کار جهت مراقبت و تنظیم آب و غیره جمعاً ۵۰-۴۸ ساعت، معادل ۶ نفر روز کار در نظر گرفته شد.
- ۹- برای آماده سازی یک هکتار زمین زراعی شالیزار با حداقل ۳ مرحله شخم زدن، تسطیح و ماله کشی، هزینه ۹۰۰۰۰۰ ریال در نظر گرفته شد.
- ۱۰- اگرچه مصرف متداول انواع کود شیمیایی در شرایط عادی توسط عامه مردم نیز ۶۰۰-۵۰۰ کیلوگرم می باشد که با توجه به شرایط توزیع کود شیمیایی حداقل نصف آنرا از طریق قیمت آزاد تامین میکنند اما با در نظر گرفتن مسائل زیست محیطی و توصیه های علمی موسسه تحقیقات و ضرورت، کاهش هزینه اضافی خرید و حمل و نقل نهاده ها و غیره جمعاً ۴۰۰ کیلوگرم با قیمت دولتی پیشنهاد و محاسبه شده البته به تفکیک ۲۰۰ کیلوگرم اوره (۱۰۰ کیلوگرم در مرحله قبل از کاشت و ۱۰۰ کیلوگرم در موقع سرک) بعلاوه ۱۰۰ کیلوگرم فسفات+۱۰۰ کیلوگرم پتاس.
- ۱۲- با در نظر گرفتن شرایط توپوگرافی و ناهمواریهای موجود اراضی شالیزار و غیره بطور متوسط ۴ نفر روز محاسبه و منظور شده است.
- ۱۶- با توجه به رسوم متداول و اعتقادات فرهنگی مردم روستائی برای هزینه غذای سه وعده (صبحانه - نهار - عصرانه) یک کارگر جمعاً ۶۰۰ ریال منظور شده است.
- ۱۷- بطور معمول با فرض اینکه خزانه در داخل زمین اصلی قرار داشته باشد برای کندن نشاء و پخش آن در سطح یک هکتار ۴ نفر روز پیش بینی شده است.
- ۲۰- علف کش از نوع ماچتی، رونستار، ساترن برابر توصیه متولیان کشاورزی ۳ لیتر منظور شده است.

۲۱- از سموم مورد توصیه مرکز تحقیقات در جهت بیماریهای شایع مثل، شیب بلایت، شیب رایب و ... با نرخ دولتی منظور شده است.

۲۲- برای مبارزه با کرم ساقه خوار برنج بر مبنای مقدار توصیه شده برای دو مرحله سمپاشی با دست بر مبنای قیمت دولتی جمعاً ۴۵ کیلوگرم منظور شده است.

۲۳- با فرض سمپاشی با دست برای علف کشها، قارچ کشها و مبارزه با کرم ساقه خوار با هزینه کارگری ۳ نفر روز منظور شده است (البته کرایه سمپاشی برای سمپاشی با قارچ کش جداگانه محاسبه نشده است).

۲۷- برای تامین آب یا در نظر گرفتن منابع تا آب موجود و سهم هر کدام بشرح ذیل محاسبه شده است برابر آمار اعلام شده از جانب سازمان کشاورزی از مجموع ۲۳۰ هزار هکتار شالیزار سال ۱۳۷۹، ۸۰ هزار هکتار مستقیماً از آب زیر زمینی به کمک چاه های عمدتاً سطحی و کم عمق استفاده می کنند اما از ۱۵۰ هزار هکتار بقیه ۲۰ هزار هکتار بصورت آب سطحی تضمینی از محل آب سطحی سد لار + ۲۰ هزار هکتار از آب تضمینی سد شهید رجائی ساری + ۲۵ هزار هکتار از آب سطحی تضمینی رودخانه های غرب (رامسر الی بخشی از شهرستان نور) + ۱۵ هزار هکتار از آب تضمینی یا صرفه جوئی مصرف آب از منبع آبندان های سطح استان و مابقی یعنی ۶۰ هزار هکتار برای سرپا ماندن لازم است حتی چاه سطحی در اختیار داشته باشند که بطور خلاصه ۱۴۰ هزار هکتار با احتساب داشتن چاه و ۹۰ هزار هکتار بدون داشتن چاه مورد محاسبه واقع شده البته با این توضیح که هزینه آب یک هکتار شالیزار با کمک چاه ۲۵۰۰ هزار ریال و برای یک هکتار بدون چاه را حدوداً ۳۰۰ هزار ریال در نظر گرفته شد که متوسط هزینه تامین آب هر هکتار ۱/۶۰۰/۰۰۰ ریال منظور و مورد محاسبه قرار گرفت.

(هزینه با کمک چاه و موتور پمپ ۲۵۵۰ هزار ریال = ۵۰ هزار + ۲۵۰ هزار)
(هزار + ۴۵۰ هزار + ۱۸۰۰ هزار)

$$\frac{(140000 \times 250000) + (80000 \times 300000)}{230000} = \text{متوسط هزینه تامین آب سالانه هر هکتار شالیزار}$$

۲۳۰۰۰۰ هکتار

۲۹- برای برداشت شالی با کمک کارگر. بعلاوه جمع آوری و انباشت در داخل مزرعه حداقل در مدت ۳-۴ روز جمعاً ۲۴ نفر منظور و محاسبه شده.

۳۰- برابر عرف موجود به ازای هر ۲۰ کیسه، یک کیسه کرایه به صاحب کمباین یا خرمن کوب به عنوان کرایه پرداخت می شود.

۳۶- دستمزد خشک کن و تبدیل براساس مصوبه مورد توافق مسئولین استان با اتحادیه صنف شالیکوبی داران (کارخانه داران) به ازای هر تن برنج ۱۶۰۰۰۰ ریال به ازای هر تن شالی ۹۵۰۰۰۰ ریال محاسبه و منظور شده است.

۳۸- باتوجه به پراکنش سطح زیر کشت شالی در سطح استان و عرف حاکم بر مناطق برنج خیز، اجاره زمین یا ارزش افزوده ناشی از سرمایه گذاری ثابت غیر منقول (سهم زمین در فرآیند تولید) را می توان از طریق گوناگون محاسبه نمود که از جمله این روشها، محاسبه سود بانکی حداقل ۱۶ درصد سالانه قیمت یا ارزش یک هکتار زمین شالیزاری و یا بر مبنای یک پنجم سهم زمین در تولید (از مجموع ۵ عنصر) منظور و محاسبه شده است.

۳۹- ۸ درصد سود سرمایه گذاری بر مبنای سود سالانه ۱۶ درصد وام سلف بانک کشاورزی اما برای شش ماه محاسبه شده با این توضیح که هر شالیکار برای تامین نقدینگی و پرداخت هزینه های مصرفی و کارگری نیاز به سرمایه اولیه دارد، اما از نقدینگی برخوردار نیست فرض بر این است این سرمایه از طرف وام بانکی تامین و هزینه گردد.

۴۰- برای محاسبه مدیریت مزرعه با در نظر گرفتن دوره (حداقل) شش ماه کشت شالی (از زمان شخم اول یعنی حدود اسفند ماه الی زمان برداشت و خرمنکوبی یعنی حدود اواسط شهریور ماه) به ازای هر روز ۲/۵-۲ ساعت صرف وقت جمعاً ۴۰۰-۳۶۰ ساعت منظور شده که جمعاً ۴۵ نفر روز (به ازای هر ۸ ساعت کار) روزانه محاسبه گردیده. البته ۴۵ نفر روز برای ارقام پرمحصول ندا و نعمت منظور شده اما برای ارقام پرمحصول خزر و فجر ۴۰ نفر روز و برای ارقام محلی طارم عطری ۳۵ نفر روز در نظر گرفته شد.

۴۱- باتوجه به سوابق چندین ساله بروز اتفاقات غیر قابل پیش بینی از جمله خشکسالی، کم آبی، باد و بوران در ایام کاشت. برداشت و... که هر شالیکار در بسیار

مواقع با دوباره کاری و تلفات زیاد در مراحل برداشت و تبدیل و... روبرو خواهند شد اما برابر عرف موجود در برآورد هزینه های پیش بینی نشده ، ۵ درصد پیشنهاد شده است.

۴۲- با توجه به اینکه تنها امید شالیکار در قبال همه هزینه ها و سرمایه گذاری های صورت گرفته فقط سود قابل وصول می باشد تا با این مبلغ بتواند نسبت به ادامه کار و تامین حداقل نیازهای ضروری امیدوار باشد حسب توافق صورت گرفته سود زارع ۲۵ درصد پیشنهاد شده است.

نکته مهم و مورد تاکید همه اعضای کمیته تخصصی این هست که اولاً این برآورد بر مبنای نرخ هزینه سال ۱۳۷۹ انجام شده که برای سال ۱۳۸۰ می بایست حداقل به اندازه افزایش ضریب تورم سال آینده اعلام شده از جانب مراکز رسمی کشور (بانک مرکزی یا...) به قیمت تمام شده سال ۷۹ افزوده شود.

ثانیاً - از آنجائیکه همه جوانب و شاخص های تعیین کننده هزینه در این بررسی مورد توجه قرار گرفته تاکید می شود تعیین قیمت تمام شده برای سالهای بعد را می توان بر همین مبنای و با در نظر گرفتن حداقل افزایش تورم سالانه مورد محاسبه قرار داد.